

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปลากัด (*Betta splendens* Regan) จัดเป็นปลาสวยงามพื้นเมืองขนาดเล็กของไทยที่นิยมเพาะเลี้ยงมาตั้งแต่โบราณ ไม่ว่าจะเลี้ยงไว้ดูเล่นหรือเพื่อกีฬาปลากัดก็ตาม เนื่องจากเป็นปลาที่เลี้ยงง่าย ปรับตัวอยู่ได้ในทุกสภาวะของน้ำและอากาศ การเลี้ยงก็ไม่ต้องใช้เครื่องช่วยเพิ่มออกซิเจน สามารถเลี้ยงได้แม้ในภาชนะขนาดเล็กและเป็นที่รู้จักกันดีในต่างประเทศมานานเช่นกัน ได้มีการนำปลากัดไปเลี้ยงในยุโรปตั้งแต่ปี พ.ศ. 2414 และทำการเพาะพันธุ์ได้สำเร็จที่ประเทศฝรั่งเศสเมื่อปี พ.ศ. 2436 (พฤษภา, 2544) ในปัจจุบันประเทศไทยมีการเพาะเลี้ยงกันอย่างแพร่หลายมีการพัฒนาสายพันธุ์ต่าง ๆ มากมายโดยมุ่งเน้นไปที่ความสวยงามเป็นหลัก ซึ่งประเทศไทยสามารถผลิตปลากัดส่งออกตลาดต่างประเทศในแถบอเมริกา สิงคโปร์และฮ่องกงเป็นอันดับ 1 ในปี พ.ศ. 2543-2544 และเป็นอันดับ 2 ในปี พ.ศ. 2546 คิดเป็นมูลค่าประมาณร้อยล้านบาท โดยเฉพาะคนอเมริกันนิยมเลี้ยงปลาสวยงามเป็นอันดับ 3 ของประเภทสัตว์เลี้ยงร่อนจากสุนัขและแมว (อุพิพันธ์, 2546) แต่ปริมาณการผลิตปลากัดในแต่ละรุ่นจะมีอัตราส่วนระหว่างเพศผู้ต่อเพศเมียประมาณ 50/50 (ไสว, 2544) ในขณะที่ตลาดมีความต้องการแต่ปลากัดเพศผู้เป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากปลากัดเพศผู้มีลำตัวใหญ่และสีสันที่สวยงาม ครีบทูกระดิมจะยาวและแผ่ขยายอย่างสวยงามขณะว่ายน้ำ จึงทำให้ราคาปลากัดเพศผู้สูงกว่าปลากัดเพศเมีย 2-3 เท่าและปริมาณลูกปลาในแต่ละครอกก็มีจำนวนไม่แน่นอน ขึ้นกับความชำนาญและเทคนิคของผู้เลี้ยง แต่วิธีหนึ่งที่ผู้เลี้ยงนิยมใช้กันมากในการเพาะเลี้ยงปลากัด คือการใช้ใบหูกวางแห้งที่ร่วนหล่น และมียูมากรายนำมาหมักในน้ำที่ใช้เลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ หรือบางครั้งก็นำไปใช้ในการอนุบาล เพื่อให้ปลา มีสุขภาพดี มีอัตราการรอดสูง หรือ ช่วยในการป้องกันและรักษาโรค ซึ่งนับว่าเป็นภูมิปัญญาไทยโดยแท้จริง แต่เนื่องจากการใช้ในแต่ละครั้งไม่ได้กำหนดปริมาณที่แน่นอนทำให้ไม่ทราบข้อมูลและผลที่ได้ชัดเจน ซึ่งส่วนหนึ่งของใบหูกวางแห้ง ได้มีการส่งไปจำหน่ายในตลาดต่างประเทศที่นำเข้าปลากัดจากประเทศไทยด้วย

แม้ว่าการใช้ใบหูกวาง (*Terminalia catappa* Linn) ในการเพาะเลี้ยงปลากัดนั้นจะนิยมใช้กันมากก็ตามแต่เป็นเพียงการใช้ตามรูปแบบของภูมิปัญญาชาวบ้าน โดยบอกต่อกันซึ่งยังไม่ทราบคุณสมบัติและประสิทธิภาพที่แท้จริงของใบหูกวาง ดังนั้นในการศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งหวังที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับใบหูกวางและผลที่ได้เมื่อนำไปใช้ในการเลี้ยงปลากัด เพื่อเป็นการเผยแพร่ความรู้แก่ผู้ที่สนใจ ผู้เพาะเลี้ยงปลากัด ตลอดจนนักวิชาการสามารถมีข้อมูลอ้างอิงนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางการนำพืชสมุนไพรมาใช้ทดแทน ลดการใช้สารเคมีสารสังเคราะห์ต่างๆลง และพัฒนาการเลี้ยงปลากัดไทยต่อไปในอนาคต

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

2.1 เพื่อศึกษาน้ำสกัดใบหูกวางอัตราที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและอัตราการรอดตายของลูกปลากัด

2.2 เพื่อศึกษาผลของน้ำสกัดใบหูกวางต่อจำนวนลูกต่อครอกและสัดส่วนเพศของลูกปลากัด

1.3 ขอบเขตของการศึกษา

1.3.1 ศึกษาการเจริญเติบโตในด้านความยาวเฉลี่ย น้ำหนักเฉลี่ยและอัตราการรอดตายของลูกปลากัดจีนอายุ 10 วันที่เลี้ยงด้วยน้ำสกัดใบหูกวางที่อัตราต่างกัน เป็นเวลา 4 สัปดาห์ ในกะละมังพลาสติก ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลาง 45 เซนติเมตร

1.3.2 ศึกษาคุณภาพน้ำด้าน ความเป็นกรดเป็นด่าง ความเป็นด่าง และอุณหภูมิของน้ำสกัดใบหูกวางที่อัตราต่างกัน

1.3.3 ศึกษาจำนวนลูกปลาต่อครอกและสัดส่วนเพศของปลากัดจีนโดยใช้น้ำสกัดใบหูกวางอัตราที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและอัตราการรอด โดยเริ่มตั้งแต่การเลี้ยงพ่อแม่พันธุ์ การเพาะพันธุ์ การอนุบาลและเลี้ยงลูกปลาจนสามารถแยกเพศได้

1.4 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานต่างๆเกี่ยวกับการใช้ใบหูกวางในการเพาะเลี้ยงปลากัดและเป็นแนวทางในการนำไปประยุกต์ใช้ในการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำชนิดอื่นๆต่อไป